

Leíró magyar hangtan

14–15. téma

A magánhangzó- és mássalhangzótörvények a magyarban

---

7. A beszédhangok sorozata (fonotaktika):
Kassai 135–168

8. A beszédlánc fonetikai jelenségei
(koartikuláció): *Kassai* 169–190

---

	japán	magyar	grúz
<i>kanbara</i>	+	+	+
<i>matta</i>	+	+	-
<i>varszkylavi</i>	-	-	+
<i>kjógen</i>	+	-	-
<i>tkoma</i>	-	-	+
<i>ktoma</i>	-	-	-
<i>vgrdznob</i>	-	-	+
<i>aoi</i>	+	-	-
<i>rokkaszen</i>	+	+	-

Papp István: Hangtörvények a magyarban. In:
Leíró magyar hangtan. Bp., 1966. 121–145.

Magánhangzótörvények

- Magánhangzó-harmónia
(hangrend, illeszkedés)
- Hiátustörvény

Hiátustörvény

- A hiátus megmaradása (*odaad*)
- A hiátus megszüntetése
  - gégezárrhanggal (*od~~h~~ad*)
  - hiátustöltő mássalhangzóval (*odajad*)
j, b (> v), g (h)
  - magánhangzó-kivetéssel (*odad*)
  - magánhangzó-összevonással (*od#d*)

Magánhangzó-harmónia

- Hangrend (fonotaktika)
- Illeszkedés (morfofonológia)

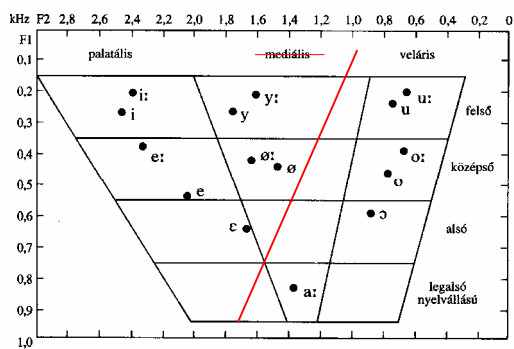

A magyar monoftongusok fonetikai rendszere

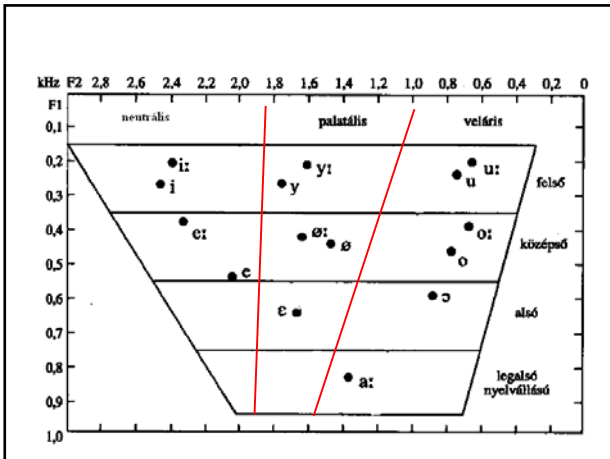

Hangrend

- **Magas hangrendű**
  1. *öröm, üröm*
  2. *embër, denevér, ép, kép*
- **Mély hangrendű**
  1. *asztal, utas, orom*
  2. *lëány, tëhát, bëka, marék, csikó, kocsi, bíró, csíkos*

Hangrend

- **Magas hangrendű**
  1. *öröm, üröm*
  2. *embër, denevér, ép, kép*
- **Mély hangrendű**
  1. *asztal, utas, orom*
  2. *lëány, tëhát, bëka, marék, csikó, kocsi, bíró, csíkos*
- **Vegyes hangrendű**

kosztüm, sofőr, parfüm, Saussure

Hangrend

- **Magas hangrendű**
  1. *öröm, üröm*
  2. *embër, denevér, ép, kép*
- **Mély hangrendű**
  1. *asztal, utas, orom*
- **Vegyes hangrendű**
  1. *kosztüm, sofőr, parfüm, Saussure*
  2. *lëány, tëshát, béka, marék, csikó, kocsi, bíró, csikos*

Illeszkedés

- a) Teljes
- b) Palato-veláris
- c) Labiális
- d) Nyíltsági fok szerinti

Illeszkedés

- a) Hangrendi illeszkedés
- b) Szóvégi illeszkedés

A vegyes hangrendű szavak illeszkedése

- a) - - + V_{mély}: **MÉLY**
(*bika*)
- b) - - + V_{mély} + i/í/é: **MÉLY**
(*kocsi, pánik, papír, negatív, pocsék, kabaré*)
- c) - - + e: **MAGAS/MÉLY**
(*mágnes, Ágnes, október, kupec, József, farmer, fotel*)
- d) - - + V_{magas} + V_{magas}: **MAGAS/MÉLY**
(*pozitív, oxigén*)

Magánhangzótörvények

- Magánhangzó-harmónia
(hangrend, illeszkedés)
- Hiátustörvény
- Rövidülés
- Nyúlás
- Hangkivetés
- Hangbetoldás

Mássalhangzótörvények

Kassai: 171–177

Mássalhangzótörvények

- Igazodás
- Részleges hasonulás
- Teljes hasonulás
- Összeolvadás
- (Meg)rövidülés
- Nyúlás
- Kiesés (Hangkivetés)
- Betoldódás (Hangbetoldás)

Illeszkedés

- Zöngesség szerinti (*kapé, döfé, leiel*)
- Képzés helye szerinti
V + C (*vicsi, jutya*)
C + C (*içkola, iřtálló*)
nazális + C
(*vé...ség, hala...dza*
sze } víz, ki } vallas
taákerület, széágáz)
- Ajakműködés szerinti (*tíz, tűz*)

További eseteit lásd: Kassai: 171–2

Hasonulás

hasonító (indukáló) — hasonult (indukált): *előre ható*
(*progresszív*) *hasonulás* — az + -val = azzal

hasonult (indukált) — hasonító (indukáló): *hátra ható*
(*regresszív*) *hasonulás* — az + -val = avval

Hasonulás

- Részleges hasonulás (egy képzési mozzanat változik)
- Teljes hasonulás (két v. több képzési mozzanat változik; a hasonult képzése azonossá válik a hasonítóval)

Részleges hasonulás

- Zöngesség szerinti
- Képzés helye szerinti

Teljes hasonulás

- Hangtani kötöttségű
- Alaktani kötöttségű (morfofonológiai jelenség)

Összeolvadás

- Hangtani kötöttségű
- Alaktani kötöttségű (morfofonológiai jelenség)

Mássalhangzótörvények

- Igazodás
- Részleges hasonulás
- Teljes hasonulás
- Összeolvadás
- (Meg)rövidülés
- Nyúlás
- Kiesés (Hangkivetés)
- Betoldódás (Hangbetoldás)
